

UiT Norges arktiske universitet

Inn i fremtiden

....med historiske traumaer i ryggsekken?

Ann Ragnhild Broderstad

Forsker 1, dr.med

Forskningsleder SAMINOR

Overlege Universitetssykehuset Nord Norge

Senter for samisk helseforskning 21.09..2023

Disposisjon

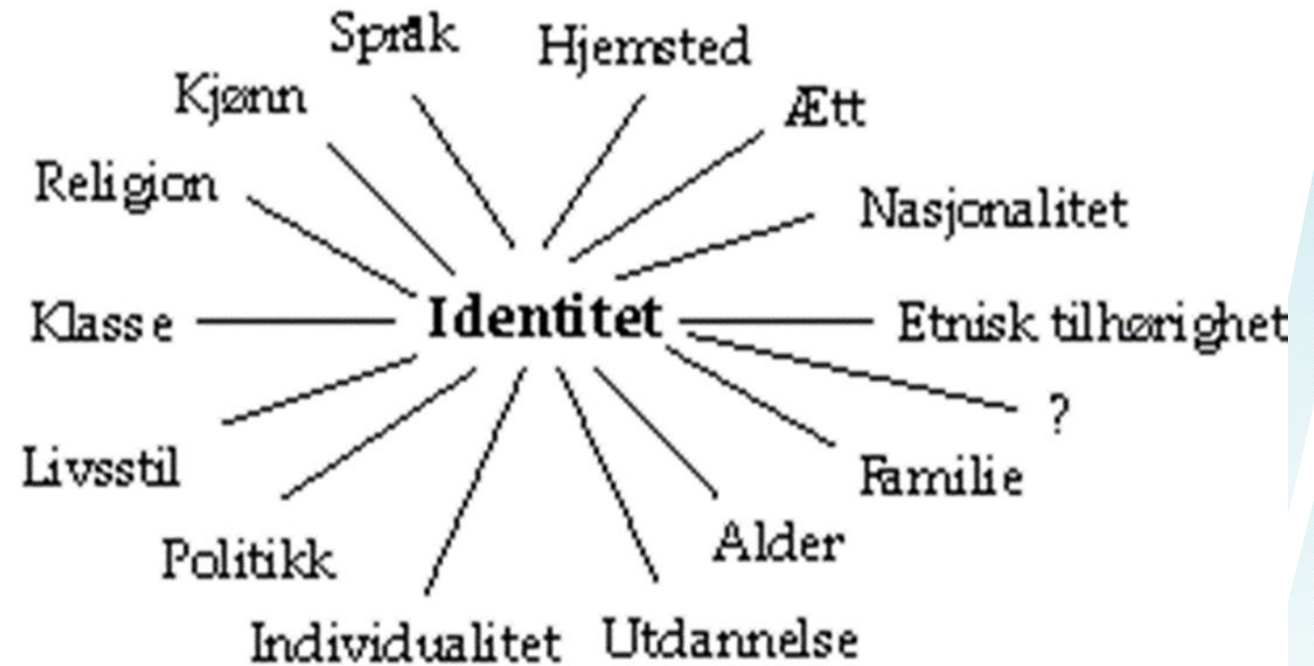

- Historiske traumer
- Hvilke spor fant vi SAMINOR 1 og 2
- SAMINOR 3

Historiske traume

Historie

Plattformen vi står på
Hvem du er -Identitet
Familiebånd
Gruppetilhørighet
Egen fremtid

Familiekart

Tante Goaski Muottá Ipmi

Eadni
(mor)

Áhčči
(Far)

Onkel Eanu

- Áhkku
(bestemor)
- Áddja
(bestefar)

- Áhkku
(bestemor)
- Áddja
(bestefar)

Tante Siessa Ipmi

Onkel Eahki Čeahči

net

Grunnmuren raser sammen

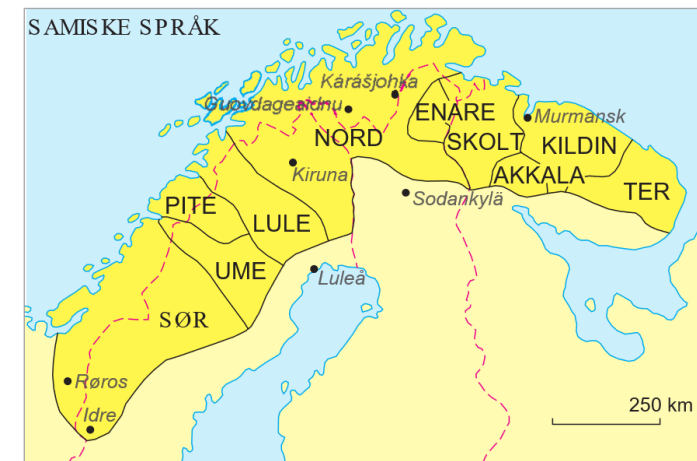
- Bygd på fornorskningen grunnprinsipper
- Verdiløs bakgrunn
- Bygd ny (vakkelvorn) grunnmur på at «norske» verdier bedre enn samiske og kvenske
- Rast sammen på noen minutter i møte med sykdom

Hvorfor er det vanskelig å kategorisere i etniske grupper i Sápmi?

- Stort geografisk område
- Stor variasjon i andel samer i ulike områder
- Ulike områder har vært utsatt for ulik grad av assimilering (fornorskning)
- Ulike samiske grupper med ulike språk

Kilde: Finnmarkssykehuset.no

Kilde: snl.no

Forske i etterdønningene av fornorskningen SAMINOR

eneste store undersøkelse som er designet til å undersøke helsa til den samiske befolkningen

alle inviteres uavhengig av etnisk bakgrunn

Hvilket hjemmespråk har/hadde du, dine foreldre og beste-foreldre? (sett ett eller flere kryss)

	Norsk	Samisk	Kvensk	Annet, beskriv
Morfar:	☐	☐	☐	☐
Mormor:	☐	☐	☐	☐
Farfar:	☐	☐	☐	☐
Farmor:	☐	☐	☐	☐
Far:	☐	☐	☐	☐
Mor:	☐	☐	☐	☐
Jeg selv:	☐	☐	☐	☐

Hva er din, din fars og din mors etniske bakgrunn? (sett ett eller flere kryss)

	Norsk	Samisk	Kvensk	Annet, beskriv
Min etniske bakgrunn er:	☐	☐	☐	☐
Fars etniske bakgrunn er:	☐	☐	☐	☐
Mors etniske bakgrunn er:	☐	☐	☐	☐

Hva regner du deg selv som? (sett ett eller flere kryss)

	Norsk	Samisk	Kvensk	Annet, beskriv
☐	☐	☐	☐	☐

SAMINOR 1 og 2 – hva ser vi?

- Det var en del forskjeller:
 - Kroniske livsstilssykdommer
 - Vold og angst
 - Egenrapportert helse
 - Utdanning
- Majoritet versus minoritet betyr en del
- Likheter og ulikheter med andre urfolkssamfunn

Effekten av historiske traumer på individet og befolkningen

«Vakre er de ikke»

Samer har blitt kalt stygge, dumme og illeluktende. Nå skal Norge ta oppgjør med fortiden og den brutale fornorskningstiden.

Photo: Vindern Laboratorium 1922 – lend by Sverre Fjellheim, NRK Sápmi 24.06.2017

Det var ulovlig å være Agnete

Hun lot som om hun var norsk i 70 år, før hun avslørte sin største skam til familien.

NRK Sápmi, 24.09.2018

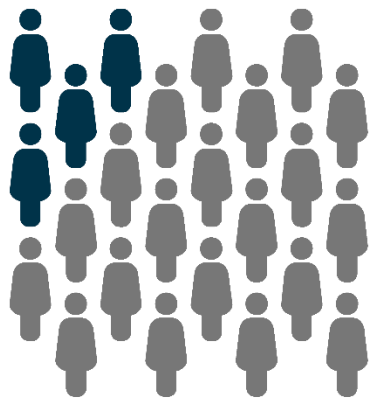

Levde i 23 år med frykten for å bli avslørt som same

Møtet med en norsk kvinne fikk Per Arnfinn Persen til å tro at det var mulig bli elsket – selv om han var same.

NRK Sápmi, 04.05.2019

SAMINOR 3

tidligere data fra et
begrenset område

flere spørsmål
enn svar

viktig å følge med
helsa over tid for alle
grupper

SAMINOR 3

verdens største befolkningsu.s for urfolk og det fleretniske i arktisk

- ca 50 kommuner
- Alle mellom 40 – 79 år
- 80 000 inviterte
- Spørreskjemaer
- Kliniske undersøkelser
- Blod, hår og hårprøver
- Høst 2023 – vår 2025

SAMINOR 3

A close-up photograph of two hands shaking. The hand on the left is wearing a white long-sleeved shirt. The hand on the right is wearing a blue sleeve with a red and yellow embroidered pattern. The background is a blurred, light-colored surface.

www.saminor.no